

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВИНАРСТВА В УКРАЇНІ

**ОХРИМЕНКО І.В. Д.Е.Н., СТ. НАУК. СПІВРОБІТНИК,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

В статті проаналізовано сучасний стан розвитку галузі свинарства в Україні. Визначено основні проблеми розвитку даної галузі, а також намічено шляхи їх вирішення.

The paper analyzes the current state of pig-producing in Ukraine. The main problems of this producing direction and the ways of its solving are considered.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За своєю господарською значущістю свинарство як національно ідентична галузь в Україні традиційно посідає перше місце серед інших галузей тваринництва. Адже у кризових ситуаціях саме воно нерідко ставало головним джерелом швидкого нарощування обсягів виробництва м'яса [1]. До того ж галузь свинарства є однією з ключових галузей, що забезпечує Україну сальною продукцією. Однак, беручи до уваги сучасний стан розвитку галузі свинарства, варто відзначити, що ситуація, яка нині склалася в країні наближається до критично небезпечної межі. Так, в 2010 р. збитковість виробництва свинини у вітчизняних підприємствах всіх форм власності склала 7,8 %. При цьому на територію України було ввезено 193 тис. т м'яса іноземного виробництва, як правило сумнівної якості.

Споживання свинини в Україні на одну особу в 2010 р. знаходилося на рівні 18,1 кг, (з яких 4,4 кг даного виду продукції було вироблено іноземними товаровиробниками) що є значно нижчим, ніж у розвинених країнах світу. Так, наприклад, в Росії даний показник складає 23,0 кг, в Канаді – 32,4 кг, в Китаї – 36,6 кг, в Польщі – 51,2 кг, в Німеччині – 53,9 кг. А тому актуальність питань пов'язаних з нарощуванням обсягів виробництва м'яса в країні дедалі постають гостріше та вимагають від провідних фахівців та урядовців негайного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний теоретичний вклад у вирішення проблеми розвитку і підвищення

ефективності виробництва свинини внесли вітчизняні науковці, такі як І.В. Свиноус, В.І. Бойко, О.М. Шпичак, О.А. Шуст, П.М. Макаренко, Г.В. Ільїна, В.Ф. Іванюта, Б.В. Данилів, С.М. Приліпко, Є. Святківська та інші. В роботах даних фахівців було детально вивчено ситуацію, що склалася в галузі свинарства, а також намічено шляхи виведення її з кризи. Однак, проблеми, які і в подальшому виникають в галузі свинарства ставлять перед науковцями та провідними фахівцями все нові й нові виклики, реагувати на які вони повинні своєчасно.

Формулювання цілей статті. Метою даної публікації є вивчення ситуації, що склалася в галузі свинарства, а також опрацювання рекомендацій щодо підвищення ефективності виробництва свинини в сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне свинарство в більшості цивілізованих країн світу характеризуються динамічним розвитком, оволодінням енергоекономними технологіями, збільшенням виробничих потужностей, а також постійним підвищенням продуктивності тварин, що сприяє стабільному нарощуванню дешевої високоякісної свинини.

На даний час в Україні виробництвом свинини займаються в основному дві категорії товаровиробників: присадибні господарства населення і сільськогосподарські підприємства. При цьому в присадибних господарствах утримується більше 50 % свинопоголів'я від загальної кількості тварин.

Найбільший обсяг виробництва свинини в Україні було зафіксовано в 1989 р. Так, господарствами всіх форм власності було вироблено 2145 тис.т свинини у живій вазі, що практично в 3,4 рази вище в порівнянні з 2010 р. До того ж в 1990 р. Україна займала 5 місце в світі за кількістю поголів'я свиней після Китаю, США, Росії та Німеччини [2], що в свою чергу, дало можливість нашій державі наситити як власний ринок необхідним обсягом сировини, так і експортувати свинину за кордон.

Зниження обсягів виробництва свинини в Україні спостерігалось після розпаду Радянського Союзу, коли галузь тваринництва опинилася на межі виживання. Так, кількісний склад поголів'я тварин в 2000 р. зменшився в 2,5 рази проти 1990 р. до 7,7 млн. гол. Станом на кінець 2010 р. у господарствах всіх форм власності налічувалося 8,0 млн. гол свиней. До основних причин

суттєвого скорочення поголів'я свиней в країні, на нашу думку, слід віднести:

- диспаритет цін на сільськогосподарську та промислову продукцію;
- зростання цін на корми;
- неспроможність більшості вітчизняних товаровиробників застосовувати новітні технології утримання та відгодівля свиней;
- ліквідація спеціалізованих свинарських господарств;
- насичення вітчизняного ринку сировиною іноземного виробництва;
- скорочення обсягів державної підтримки.

Як наслідок, в Україні суттєво скоротився і обсяг споживання свинини. Так, в 2010 р. середньостатистичним українцем було спожито 18,1 кг свинини за рік, що на 30 % менше мінімально рекомендованої норми споживання м'яса свиней на одну особу (рис. 1).

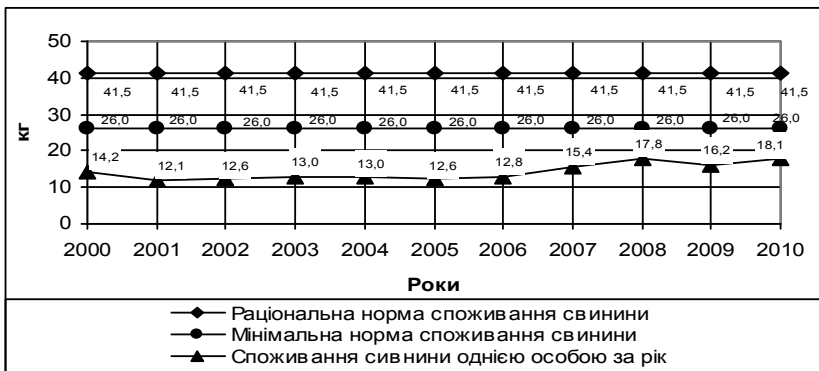

Рис. 1. Обсяг споживання свинини середньостатистичним українцем протягом 2000-2010 рр. *

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [3].

Однак, відзначимо, що в 2010 р. обсяг споживання свинини однією особою за рік був найвищим в період з 2000 по 2010 рр.

Нині в структурі вітчизняної пропозиції значну частку займає продукція іноземного виробництва, обсяги якої почали стрімко збільшуватися в 2004 р. (рис. 2). Однак, якість продукції, що ввозиться на територію нашої країни є досить низькою.

Рис. 2. Обсяги імпорту свинини в Україні протягом 2000-2010 рр., тис. т. *

* Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [3].

Зауважимо, що величезні можливості виробництва свинини в країні зараз не використовуються і на половину:

— за рівнем споживання свинини Україна відстає від ведучих країн у 2-3 рази;

— нераціональне використання власної кормової бази. Щорічний експорт більше 10 млн. т фуражного зерна є економічно невигідним, ніж використання його у вітчизняному свинарстві з послідувачим експортом м'ясної продукції;

— послаблення позицій на такому міцному і традиційному ринку збуту української продукції, як Росія;

— необхідно до мінімуму скоротити імпорт зарубіжної свинини та створити більш сприятливі умови для нарощування обсягів вітчизняного виробництва продукції;

— відсутність організаційно-економічних механізмів регулювання взаємовідносин у діях «виробництво-заготівля-переробка-торгівля», що веде до непропорційного розподілення прибутків між їх учасниками.

Соціально-економічні умови, що склалися за останні роки, ставлять перед галуззю завдання, вирішення яких зможе забезпечити внутрішню потребу у високоякісній свинині, а також покращити її конкурентоспроможність і використання в якості додаткових джерел валютних надходжень до бюджету країни.

До першочергових концептуальних задач, які необхідно вирішити найближчим часом з метою відродження вітчизняної галузі і нарощування виробництва високоякісної свинини, слід віднести такі:

1. Зберегти племінну базу вітчизняного свинарства і матеріально зацікавити племінні господарства вирощувати високоякісний молодняк, з врахуванням сучасних методів його оцінки за фенотипом і генотипом, для ремонту масового свинарства з метою підвищення продуктивності товарних стад різних категорій господарств.

2. З метою ефективного використання зернофуражу налагодити його переробку для одержання повноцінних комбікормів з використанням вітамінно-мінеральних та біологічного походження добавок вітчизняного виробництва.

3. Створити пільгові умови для роботи банківського капіталу в аграрному секторі економіки, а також розробити відповідний механізм з метою їх реалізації. Існуючі в даний період банківські структури не зацікавлені вкладати фінанси у сільськогосподарське виробництво, так як ефективність їх роботи при цьому занадто низька.

4. На відгодівлі в усіх господарствах середньодобовий приріст молодняку повинен бути не 250-350 г, а межах 600-800 г. При такій продуктивності свинина завжди буде рентабельною і високоякісною. Цього можливо досягти тільки за рахунок повноцінної годівлі тварин всіх вікових груп, створення їм оптимальних умов утримання, а також використання сучасних селекційно-генетичних методів у племінній роботі при чистопородному розведенні, схрещуванні та гібридизації свиней. При цьому необхідно завжди мати на увазі, що забезпечення населення свининою вітчизняного виробництва є найголовнішою задачею країни, а імпорт її неперспективний і не завжди небезпечний як у якісному, так і кількісному відношеннях. Нам потрібно розвивати вітчизняне свинарство і домагатися рівня розвинутих країн.

Висновок. Реформаційні перетворення, що були здійснені в аграрному секторі економіки негативно позначилися на галузі свинарства. Країною було втрачено лідируючі позиції серед світових виробників свинини. Найбільш раціональним шляхом виправлення цієї ситуації є подальше підвищення концентрації виробництва за рахунок створення умов розвитку інтеграційних процесів в галузі свинарства та суміжних з нею, а також залучення державних дотацій до галузі.

Література.

1. Шуст О.А. Економічні засади виробництва та реалізації продукції свинарства в сільськогосподарських підприємствах / О.А. Шуст // Сталій розвиток економіки. – 2011. – № 1 (4). – С. 276-280.

2. Кравець І.В. Динамічні зміни на ринку свинини / І.В. Кравець // Агроінком. – 2007. – № 11-12. – С. 11-15.

3. Сільське господарство України: статистичний збірник 2010 р. / За ред. Ю.М. Остапчука. – К.: Державна служба статистики України, 2011. – 385 с.

4. Ковач Ю.Є. Ефективність свинарства в умовах сьогодення / Ю.Є. Ковач // Ефективність використання трудових і матеріальних ресурсів у сучасних умовах у свинарстві / Г.В. Ільїна // Продуктивність агропромислового виробництва (економічні науки): наук.-практ. збірник Українського науково-дослідного інституту. – К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2011. – № 19. – С. 55-57.